

Alındı : 28.03.2023

Kabul edildi : 29.04.2023

Early Childhood Education Researches

www.ecerjournal.net

ISSN:

Farklı Kuşakların Hayatında Çocuğun Yeri

Esra Merdin¹

ÖZ

Anne ve babaların çocuklarına yükledikleri değerler, toplum ve aile içinde çocuğun rolü ve yerine ilişkin bir anlayış sağlaması bakımından önemlidir. Değerler, insanların önemsedikleri yapıları tanımlayarak beklentileri, seçimleri ve istenmeyen durumları açıklamaktadır. Yaşanılan çağa ve toplumlara göre çocuğa yüklenen değer farklılık göstermesine rağmen Türk kültüründe çocuk daima değerli olmuştur. Ebeveynlerin çocuklarına attetikleri değerler, çocuğun toplumsal yerini, psikolojisini ve gelişimini etkilemesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca, anne babaların çocuklarına yükledikleri değerler, çocuklarıyla kuşaklar arası ilişkilerini etkilemekte ve bu etkileşim sosyo-kültürel ortamların oluşumunda toplumsal dengeleri etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuklarına yükledikleri değerler, onların ebeveynlik hedefleri ve beklentileri üzerinde de etki etmektedir. Bu bağlamda, bu araştırma, Türkiye'de yaşayan dört farklı kuşaktan (bebek patlaması, X, Y, Z kuşağı) 161 ebeveyn ve/veya ebeveyn adayları ile çocuğun hayatlarındaki yerini anlamaya yönelik görüşme ve bulguları ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme sonuçları, farklı kuşaklardan ebeveynlerin ve/veya ebeveyn adaylarının çocuğa bakış açısını, çocuktan beklentilerini, hayatlarında çocuğun yeri ve önemini ortaya koymasından önemlidir.

Anahtar Kelimeler:

Çocuğun Değeri, Çocuktan Beklentiler, Kuşaklar

ABSTRACT

The values that parents instill in their children are crucial in providing them with an understanding of their role and position within society and the family. These values define the structures that people care about, explaining expectations, choices, and undesired situations. Although the values instilled in children may vary depending on their age and the society they live in, children have always held great importance in Turkish culture. The values assigned to children by their parents play a vital role in shaping their societal position, psychology, and development, as well as impacting their parenting goals and expectations. To explore the role of children in Turkish society, this study interviewed 161 parents/prospective parents from four generations: baby boomers, Gen X, Gen Y, and Gen Z. The results showed varying expectations and the importance of children across generations, shedding light on the significance of children in the lives of Turkish parents.

Keywords:

The Value of the Child, The Expectations From The Child, Generations

The Place of the Child in the Lives of Different Generations

Extended Abstract

¹ Öğr. Gör., Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. e-mail: eozbey@baskent.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-5096-0884

Kaynak Gösterimi: Merdin, E. (2023). Farklı kuşakların hayatında çocuğun yeri. *Early Childhood Education Researches*, 1(1), 36-52.

Aim

Parental values are important in understanding family systems and a child's role in the family. Values shape desires, choices, and reactions to different situations. Value priorities may change over time based on experience and needs. Sociocultural changes and generational characteristics impact parenting goals and expectations, leading to differences in the values parents impart to their children. These values greatly affect a child's social position, psychology, and development. The concept of childhood varies across cultures and can change over time within the same culture. This study aims to explore the values and expectations that different generations have for children in Turkish society.

Method

Mixed approach combining quantitative and qualitative methods was used in this research. Quantitative methods such as descriptive survey model and frequency analysis were used alongside qualitative methods such as content analysis and interpretation. A literature review was conducted, followed by interviews with parents and parent candidates using a questionnaire prepared by researchers. Both quantitative and qualitative data were collected and analyzed using content analysis, which involved coding and quantifying data according to certain rules, grouping similar data under certain themes, and interpreting them. The values attributed to children by parents and parent candidates were presented in tables using frequency technique and supported by direct quotations.

Working group

A total of 161 parents and/or prospective parents from 4 different generations participated in the study. The participants were asked about their gender, age group, and the number of children they had. Subsequently, three open-ended questions were posed to the participants to gain insight into the role of children in their lives.

Data collection tool

The questionnaire, created by the researcher, was distributed to the participants online, and their responses were collected. The questionnaire consisted of questions regarding the participants' age group, gender, and number of children. The following questions were also included in the questionnaire:

How would you describe the child's place in your life as a parent or prospective parent?

To me, the child is..... Please fill in the blank with one or more words that describe the child's place in your life.

What are your expectations of the child as a parent or as a prospective parent?

Results

Parents were asked to explain the place of the child in their lives, and the answers were evaluated in three areas that Kağıtçıbaşı mentioned: Psychological, economic, and social value. It was found that the psychological value of the child is the most important factor for all generations, while economic value is considered to a lesser degree. Generation X parents or prospective parents were the group that talked the most about the social value of the child. Different generations attribute different meanings to the psychological value of the child.

The X generation highly associates having a child with being a family, while the Y generation sees the child as a responsibility and a source of motivation. The Y generation also recognizes some of the challenges of having children, including tiring, laborious, shaping life according to the child, difficulties, obligations, and even regret. Generation Z individuals are mostly childless, and they see the child as a work to be left to the future and describe the child with words such as "future, hope, sign for the future."

Parents were asked to complete the statement "To me, the child...". Most parents described their child as the most important person in their life and a source of happiness. Some parents also saw their child as the reason for living and a gift of life. Generation X parents considered their child more valuable than their own life and the most important reason to live. On the other hand, the Y generation viewed their child as a source of motivation.

Parents' expectations for their children were categorized into three headings: expectations about the child, expectations about the parent, and expectations that contribute to society. Generation X parents expect respect, love, and care from their children when they grow up, as well as to be a useful individual to society. They also expect their children to be happy, independent, and successful. On the other hand, expectations about parents are less prominent in other generations. Generation Z parents/candidates expect their children to be happy, have dreams, be patient, and be aware of themselves and their values.

Discussion and Conclusion

The research findings are consistent with the Child Values Research conducted by Kağıtçıbaşı, which emphasizes the various factors that determine the value of a child. According to Kağıtçıbaşı, while economic developments worldwide increase the psychological value of the child, the economic value attributed to the child decreases (Kağıtçıbaşı, 2010). This study also found that parents from all generations place more emphasis on the psychological value of the child rather than the economic value. The participants in this study also showed little emphasis on the economic value of the child. Kağıtçıbaşı's research suggests that the psychological value of a child is not significantly impacted by socioeconomic developments and may even increase (Kağıtçıbaşı, 1982).

The mother-father-child relationship and the value attributed to the child are affected by economic, psychological, and cultural changes in the world. Traditional family authority has given way to a more democratic understanding in modern times. It is therefore expected that the phenomenon of parenthood will also undergo qualitative changes. Generation Z parents/candidates are particularly concerned with their children being self-confident and happy individuals, which may influence their parenting styles and ultimately shape the future generations.

Overall, the perspectives and expectations of parents towards their children are likely to impact their parenting styles and contribute to shaping the values and attitudes of future generations.

1. Giriş

Çocuk ve çocukluk kavramı, içinde yaşadığı kültür tarafından üretilmekle beraber zaman ve coğrafyaya göre farklılık gösterebilmektedir (Kuyumcu, 2014). Aynı kültür içerisinde dahi tarihsel süreçte değişen toplumsal yapılar ile çocukluk kavramı farklılığa uğrayabilmekte ve çocuktan beklentiler değişebilmektedir. Türk kültüründe aile ve çocuk her dönemde değerli

görülmüştür. Kültürel yapımız içinde çocuğun bakımı ve korunmasından birinci derecede aile sorumlu tutulmuştur. Ancak Türk kültüründe de dünyanın diğer kültürleri gibi, geleneksel aile yapısının modern aile yapılarına dönüşmesiyle birlikte, ailelerin çocuklarından beklentileri zaman içinde değişim göstermiştir. Günümüzde ekonomik koşullar, şehirleşmenin yaygınlaşması, aile yapısının çeşitlenmesi, kadınların iş gücüne katılımının artması, kentsel alanda oluşan yeni toplumsal yapıyla aile üyelerinin bireyselleşmesi gibi etkenler ebeveyn çocuk ilişkilerini etkilemiş, toplumun çocuğa yönelik tutumunda ve beklentisinde değişimlere sebebiyet vermiştir (Acar, 2017).

Türk kültüründe aileye ve çocuğa atfedilen değer ile toplumun sosyal açıdan sağlıklı ve güçlü kılındığına inanılmaktadır (T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010). Ailenin toplum ve bireyler açısından yerine getirmekle sorumlu olduğu işlevlerden biri de neslin devamını sürdürmek, çocuk/larını koruyup-yetiştirmek, bakımını sağlamak ve kültürün yeni kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır (Merdin, 2020). Çocuk, Türk kültüründe ve toplumsal yaşantısında önemini korumaya devam etmektedir. Çocuk ve çocukluk kavramı tarihsel süreçte farklı şekillerde tasvir edilmiştir. Çocuk, Orta Çağ da minyatür yetişkin olarak görülür, yetişkinler gibi giydirilip çocukların yetişkinin yaptığı işlerde görev almaları beklenirdi. J. Locke'un (1632- 1704) tabula rasa (boş levha) ilkesiyle insan beyninin başlangıçta boş olduğuna ve insanın her şeyi dünyaya geldikten sonra öğrendiğine inanılmış ve bu sebeple çocukların eğitilmesi gerektiği fark edilmeye başlanmıştır. J.J. Rousseau'nun (1712- 1778) Emile isimli kitabı ise insanların çocukluk kavramını daha İyi anlamaya başlamasına aracı olmuştur. Jean-Jacques Rousseau'nun "Emile" adlı eseri, çocukların yetişkinlerden farklı, kendine has özelliklere sahip bağımsız bir varlık olduğunu vurgulayarak ailelerin ve eğitimcilerin bakış açısını değiştirmeye başlamıştır. Bu bakış açısı günümüze kadar devam etmiş ve çocukların farklı ihtiyaçları ve gelişimsel özellikleri üzerinde yapılan araştırmalarla kabul edilmiştir. Çocuğun yetişkinden farklı özelliklerinin olduğunun anlaşılması, çocukluk ile ilgili ortak bir tanımlama yapmaya yeterli olmamış, farklı toplulukların buna yönelik farklı algıları olmuştur. Bu karmaşa Türkiye'nin de imzalamış olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile ortadan kaldırılmış, farklı toplumların özelliklerinin ötesinde, evrensel olarak çocuk kavramı şöyle tanımlanmıştır: Erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk olarak kabul edilmektedir (Şirin, 2011: 21). Günümüzde Türk Dil Kurumu da çocuğu, küçük yaştaki kız ya da erkek olarak tanımlamaktadır (Karadağ, 2013; www.tdk.gov.tr).

Aynı toplum içerisinde aynı zamanda dahi farklı kuşaktan kişilerin kendi tecrübe ve birikimlerine dayanarak çocuklara yükledikleri anlam ve çocuklardan beklentileri farklı olabilmektedir (Akarsu, 2018). Kuşakların bu farklı beklentileri onların ebeveynlik anlayışlarına etki etmesi bakımından önemlidir. Bu çalışmada günümüz toplumumuzda farklı kuşakların çocuğa yüklediği değer ve beklentiler anlaşılmaya çalışılmakta olup genel olarak güncelde Türk toplumunun çocuğa yüklediği değer ortaya çıkarılmaktadır.

1.1. Kuşaklar

Kuşak kavramı, zaman, değişim ve sınırlar ile ilgili bir olgu olarak karşımıza çıkmakta ve yaygın kullanımıyla "belli bir zamandaki", "belli kişiler" olarak ifade edilmektedir (Özer, 2014). Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ise kuşak şu şekilde tanımlanmaktadır:

“a. Felsefi; Aynı ya da yakın yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarıyla, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntılarla, kaderlerle ve benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu.

b. Toplumsal; Yirmi beş, otuz yıllık yaş gruplarını oluşturan bireyler topluluğu, göbek, nesil, batın, jenerasyon.”

Kuşakları sınıflandırmada tarihsel açıdan farklı görüşler bulunmasına rağmen farklı jenerasyonları temsil eden dört ana kuşak üzerinde uzlaşıldığı görülmektedir (Zemke, Raines & Filipczak, 2013: s.64): 1946-1960 arası Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers), 1965-1979 arası X Kuşağı, 1980-1995 arası Y Kuşağı, 1996-2012 arası da Z Kuşağı olarak ele alınmaktadır.

1.2. Kuşaklar Arası Farklılıklar

Yaş ve dolayısıyla kuşaklar önemli bir sosyal değişken olarak araştırmalarda karşımıza çıkmaktadır. Farklı kuşakların karakter özellikleri, yaşamı anlayış biçimleri ve olaylara yaklaşımları arasında farklılıklar bulunmaktadır (Uslu, Şahin ve Çam, 2012). Kaynaklar farklı görüşler bildirir de genel olarak her on beş yıl bir kuşak dönemi olarak tanımlanmakta ve bu kuşaktaki bireylerin bazı karakteristik özellikleri bulunmaktadır.

Bebek Patlaması kuşağı, 1946-1964 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde fazladan 17 milyon doğumun olması, bu neslin adının bu şekilde anılmasının sebebi olarak görülmektedir. Bu jenerasyonun bireyleri, genel olarak, fazla çalışmanın gerekliliğine inanmakta ve başarının ancak böyle mümkün olacağını düşünmektedirler. Bu neslin bireyleri güvenliğe, geleneksel değerlere önem veren, yardımsever ve yüksek derecede uyumlu kişilerdir.

Bu nesli takip eden X kuşağı (1965–1979 arası doğanlar) sosyal ve ekonomik anlamda belirsiz bir zaman aralığına denk gelmiş olup zamanın şartları onları rekabetçi, zor güvenen, şüpheli bir yapıya sevk etmiştir. X kuşağı bireyleri ayrıca başarı ve güce önem veren bireyler olmuşlardır (Köse, vd., 2014; Mücevher, 2015; Yelkikalan ve Altın, 2010; Yüksekbilgili ve Duman, 2015). Oldukça erken yaşta ekonomik sorumluluk almaya başlayan bu bireyler diğer kuşaklara göre daha pratiklerdir. Erken yaşta olgunlaşmış, önceki kuşaklara göre aile bireylerinin sorumluluğunu daha hızlı üstlenmişlerdir (Raines, 2002: 2). X Kuşağı bir geçiş kuşağı olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde teknoloji çok hızlı gelişme göstermiştir. Teknolojik ürünlerin çoğunun geliştirilmesinde X Kuşağı başrol oynamıştır. Teknolojik ürünleri geliştirmişlerdir ancak teknoloji kullanımında Y Kuşağı'nın oldukça gerisinde kalmışlardır. Bu dönemin bir özelliği de kadınların çalışma hayatına katılmaya başlamaları olmuştur. Yaşam koşullarını iyileştirebilmek için iş hayatının bir parçası olan kadınlar hem bakım sorunu hem de koşullarının İyi durumda kalabilmesi için daha az sayıda çocuk sahibi olmuşlardır.

Y kuşağı ise (1980–1995 arası doğanlar) adını İngilizcesi “Why” olan neden anlamına gelen kelimedeki Y harfinden almaktadır. Soru sormak konusunda ve gerektiğinde tartışmak konusunda cüretkâr bir tavır sergileyebilmektedirler. Anne-babaları küçük yaşlarından itibaren soru sormaya teşvik etmiştir (Özer vd., 2013. 126). Ayrıca Y kuşağı teknoloji ile beraber anılmaktadır. Farklı iletişim teknolojileri yaşamlarının önemli bir parçasını oluşturmakla beraber geniş iletişim ağıyla oluşan sosyal anlayışın, toplumdaki çok çeşitliliğe karşı toleranslarının yüksek olduğu yönünde bulgular vardır. Y Kuşağı da çalışan anne babaya sahiptir. Ancak çocuk sahibi olma yaşı 27'ye çıkmıştır. Ebeveynleri diğer kuşak ebeveynlerden daha farklı olan bu kuşak, çocuğunun İyi koşullarda büyüebilmesi, İyi bir eğitim alması ve güvende olması konusunda çok daha etkin rollere sahip anne babalarla yetişmişlerdir. Y kuşağı aileler çocuğunun okul notlarını kontrol eden, başarısız karneleri sorgulayan, öğretmenle iletişim halinde olan velilerdir. Y kuşağının X kuşağına göre en temel farkı, yaşadıkları dönemin özelliklerinden yola çıkarak, sosyal ortamlarda kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri ve bireysel olmamaları olarak ifade edilmektedir (Köse vd., 2014).

Z kuşağı; ‘İnternet kuşağı’ olarak da adlandırılan bu kuşak, yeni teknolojik imkânlarla iletişim ve ulaşım kolaylıkları ile hep bir arada büyümüşlerdir (Üsküdar Üniversitesi, 2021). Bu kuşak önceki kuşaktan farklı olarak ‘network’ gençleri, çeşitli ağların üyeleri olabilmektedirler. Uzaktan da ilişki kurabildikleri için yalnız yaşadıkları ve yaşamaya devam edebilecekleri savunulmaktadır (Kırık & Köyüstü, 2018). Aynı anda birden fazla konu ile ilgilenebilme becerilerini geliştirdikleri söylenebilir.

1.3. Çocuğun Değeri Kuramsal Temeli:

Değerler, onlara anlam yüklediği ve anlamlı görüldükleri için değerlidirler. Tepe’ye (2009) göre; bir şeyin değerini ona yüklenen anlam belirlemektedir. Türk Dil Kurumu değeri, “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık” olarak tanımlamaktadır (TDK Güncel Sözlük, 2022).

Çocuğun değeri söz konusu olduğunda ise anne-babaların çocuklarına yükledikleri anlamlar ve attettikleri özellikler, değer kavramını oluşturmaktadır. Kağıtçıbaşı (2000) çocuğun değerini üç temel alanda incelemiştir: ekonomik, sosyal ve psikolojik.

1. Çocuğun ekonomik değeri, çocukların yetiştirilmesi sürecinde yapılan masrafların yanı sıra çocukların ev işlerine ve ekonomisine katkıları ve aile üyelerinin geleceklerinin teminatı olarak değerlendirilmelerini kapsamaktadır. Çocuğun anne-babası tarafından yaşlılık garantisi olarak görülmesi de bu bağlamda değerlendirilmektedir. Çocuğun aileye olan ekonomik katkısı ve ev işlerine katkısı, gelişmemiş ülkeler ve kırsal kesimlerde yaşayan ailelerce daha önemli görülürken; gelişmiş ülkelerde ve kentsel kesimlerde daha az üzerinde durulmaktadır.

2. Çocuğun psikolojik değeri, çocukların aileye getirdiği mutluluk ve sevinç, anne babaya sağladığı gurur, sevgi gibi tatmin edici duygusal doyumları içermektedir. Çocuğun ailede eğlence kaynağı olması ve aileye kattığı neşe bu başlık altında değerlendirilmektedir. Çocuğun ebeveynlere duygusal olarak sağladığı bu doyum bazen çocuğun ailenin varlık nedeni ve bu varlığı sürdürme nedeni olarak algılanmasına neden olabilmektedir. Tüm bunlar çocuğun psikolojik değerinin olumlu bileşenlerini oluştururken çocuğun aile içinde eşler arasında anlaşmazlıklara sebep olabilmesi, eşlerin birbirine ayıracak zaman bulamaması gibi etkileri çocuğun psikolojik değerinin olumsuz bileşenleri arasında sayılmaktadır.

3. Çocuğun sosyal değeri ise evli olan bireylerin çocuk sahibi olduklarında kazandıkları genel sosyal kabul ile ilişkilendirilmektedir. Çocuğun yetişkinler için gelecek güvencesi olarak görülmesi, aile adının devamını sağladığı düşüncesi, erkek çocuğun anne babaya sağladığına inanılan saygınlık, çocuğun gelecek yaşamında edineceği toplumsal statüsü gibi bileşenler çocuğun sosyal değerini oluşturmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2000).

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Anne-babaların, çocuklarına attettikleri değerler, toplum içinde aile sistemlerine ışık tutması bakımından ve aile içinde çocuğun yeri ve üstleneceği role bir anlayış sağlaması bakımından önemlidir. Değerler, insanların önemsedikleri nesnelere, durumları ve olayları açıklayarak arzuları, seçimleri ve aynı zamanda istenmeyen durumları tanımlamaktadır (Erdem, 2003). Değerler, yaşantılara bağlı olarak yenilenmeye müsait yapılardır ve zaman içinde gereksinimleri karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir. Kuşakların farklı karakteristik özellikleri ve yaşanan sosyo-kültürel değişimler, kişilerin ana babalık hedefleri ve beklentileri üzerine yansır ve anne-babaların çocuklara yükledikleri değerleri etkiler

(Kağıtçıbaşı, 2000). Yani yaşanan çağa ve toplumlara göre çocuğa yüklenen anlamda farklılık olması olağan kabul edilir. İçinde yaşanan toplumun özellikleri ve kişilerin cinsiyet, eğitim ve sosyo ekonomik özellikleri gibi etkenler; anne babaların çocuklarına attıkları değerlerin değişmesine ve beklentilerin, yaşantıların farklılık göstermesine son derece etkili olmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına attıkları değerler, çocuğun toplumsal yerini, psikolojisini ve gelişimini yakından etkilemektedir. Bu araştırma günümüzde farklı kuşaklardan ebeveynlerin ve ebeveyn adaylarının çocuğa bakış açısını, hayatlarında çocuğun yeri ve önemini ortaya sermesi açısından önemlidir.

2.2. Problem Cümlesi:

Farklı kuşaklardan (Bebek patlaması, X, Y ve Z kuşağı) ebeveyn ve ebeveyn adaylarının hayatında çocuğun yeri nerededir?

Sınırlılıklar: Araştırma Türkiye’de yaşayan dört farklı kuşaktan toplam 161 ebeveyn ya da ebeveyn adayının cevapları ile sınırlıdır. Katılımcılara çevrimiçi görüşme formu yollanmış ve doldurmaları istenmiştir. Bu bağlamda bebek patlaması kuşağı bireylerin teknolojik alet kullanımının daha sınırlı olabileceği ve katılma oranının daha düşük olacağı öngörülmüştür.

2.3 Araştırmanın Modeli

Araştırma verilerinin analizinde nicel ve nitel yöntemleri birleştiren karma bir yaklaşım kullanılmıştır. Bu yaklaşım, hem betimsel tarama modeli ve frekans analizi gibi nicel yöntemleri, hem de içerik analizi ve yorumlama gibi nitel yöntemleri içermektedir (Creswell & Plano Clark, 2017). Karasar’a (2012) göre, betimleyici tarama modelleri geçmişte, bugün ya da belli bir süreçte var olan olayları, durumları ve olguları ortaya koymaya yönelik yaklaşımlardır.

Çalışmada, farklı kuşakların çocuklara yükledikleri değerleri incelemek amacıyla öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Bu taramanın ardından, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınarak düzenlenen bir görüşme formu kullanılarak ebeveynler ve ebeveyn adaylarıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sonucunda hem nicel hem de nitel veriler toplanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, insanların söylediklerinin ya da yazdıklarının belirli kurallara göre kodlanarak sayısallaştırılması işlemidir. İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri belirli temalar altında toplayarak yorumlamaya dayalıdır (Balcı, 2009: 189). İçerik analizi çerçevesinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyerek yorumlamaya dayalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227). Araştırmada, ebeveynlerin ve ebeveyn adaylarının çocuklara attıkları değer kavramları, kodlama ve temalandırma yapılarak frekans tekniğiyle tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Bu yorumlara, sıklıkla doğrudan alıntılar eklenerek destek verilmiştir.

2.4. Çalışma Grubu

Araştırma verileri Ekim-Kasım 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya, 4 farklı kuşaktan toplam 161 ebeveyn ve/ya aday katılmıştır. Katılımcılara, cinsiyetleri, yaş grupları ve kaç çocuk sahibi oldukları sorulmuştur. Katılımcılara dair demografik bilgiler Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1:

Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Gruplar	N=161	Yüzde (%)
Katılımcı	Kadın	132	83
	Erkek	27	17
Yaş Grubu	1996-2012 arası (Z Kuşağı)	32	20,1
	1981-1995 arası (Y Kuşağı)	54	33,3
	1961-1980 arası (X Kuşağı)	58	36,5
	1946-1960 arası (Baby boomer)	17	10,1
Kaç çocuğa sahip olduğu bilgisi	0	37	23,3
	1	52	32,7
	2	60	37,7
	3	10	6,3
	4 ve fazlası	0	0

2.5. Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş görüşme formu katılımcılara çevrimiçi olarak iletilmiş ve yanıtlar toplanmıştır. Görüşme formunda yaş grubu, cinsiyet, sahip olunan çocuk sayısı ve aşağıdaki üç açık uçlu soru yer almaktadır:

Ebeveyn ya da ebeveyn adayı olarak çocuğun hayatınızdaki yerini nasıl açıklarsınız?

Bence çocuk "....." dır. Lütfen boşluğu çocuğun hayatınızdaki yerini ifade edecek biçimde bir ya da birkaç kelime ile doldurunuz.

Ebeveyn olarak ya da ebeveyn adayı olarak çocuktan beklentiniz nelerdir?

3. Bulgular

3.1.Ebeveynlerin Hayatında Çocuğun Yeri Sorusu ve Sonuçları

Ebeveynlerden ve ebeveyn adaylarından çocuğun hayatlarındaki yerini açıklamaları istenmiş ve cevaplar Kağıtçıbaşı'nın belirttiği üç alanda gruplandırılarak değerlendirilmiştir: Psikolojik, ekonomik ve sosyal değer. Katılımcıların vurguladıkları değer ifadelerine göre cevapları Tablo 2 de özetlenmiştir:

Tablo 2:

Ebeveynlerin Hayatında Çocuğun Yeri

Kuşaklar	Temalar (Değer Grupları)	Alt Temalar	Temayı Katılımcı Sayısı (n)	Vurgulayan
Bebek patlaması kuşağı	Ekonomik değer	Mirasçı	1	
		Sosyal kabul	1	
	Sosyal değer	Aile adinin devamı	1	
		Saygınlık		

Psikolojik değer	Mutluluk	2	
	Gurur		
	Sevgi	3	
	Yaşam kaynağı/Hayat	10	
	Öncelik	2	
	Evliliği tamamlayan		
	Neşe	1	
	Sorumluluk		
	Kaygı	1	
Zaman alıcı			
X kuşağı	Ekonomik değer	Mirasçı	1
	Sosyal değer	Sosyal kabul	1
		Aile adinin devamı	2
		Saygınlık	3
	Psikolojik değer	Mutluluk	2
		Gurur	2
		Sevgi	8
		Yaşam kaynağı/Hayat	30
		Öncelik	10
		Evliliği tamamlayan	11
		Neşe	1
		Sorumluluk	4
		Kaygı	
Zaman alıcı			
Zorluk	4		
Y kuşağı	Ekonomik değer	Mirasçı	
	Sosyal değer	Sosyal kabul	1
		Aile adinin devamı	4
		Saygınlık	1
	Psikolojik değer	Mutluluk	3
		Gurur	
		Sevgi	10
		Yaşam kaynağı/Hayat	19
		Öncelik	5
		Evliliği tamamlayan	2
		Nese	
		Sorumluluk	8
		Kaygı	
Zaman alıcı	2		
Zorluk	2		
Z kuşağı	Ekonomik değer	Mirasçı	
	Sosyal değer	Sosyal kabul	
		Aile adinin devamı	4

Psikolojik değer	
Saygınlık	
Mutluluk	2
Gurur	
Sevgi	5
Yaşam kaynağı/Hayat	11
Öncelik	1
Evliliği tamamlayan	1
Nese	
Sorumluluk	4
Kaygı	
Zaman alıcı	
Zorluk	1

Çocuğun psikolojik değeri bütün kuşak ebeveyn ve adaylarında yoğunlukla üzerinde durulan konu olmuştur. Çocuğun psikolojik değerini açıklarken ebeveynlerin kullandığı bazı ifadeler şunlardır:

Bebek Patlaması 2: “Tek bir kelime ile açıklayamam Sorumluluk, neşe, acaba mutlu mu diye duyulan sürekli bir kaygı.”

X 42: “Hayat kaynağım yaşama sevincim.”

X 1: “Hayatımızın anlamı yaşam gurur ve övünç kaynağımız.”

Y 9: “Pozitif enerjim, sevmeyi, masumluğu öğrendiğim olayları kişiselleştirmeden bakış açısı edindiğim küçük rol modelim.”

Y 7: “Geldiği andan itibaren hayatını değiştiren tarifsiz bir merhamet ve sevgi kaynağı diyebilirim.”

Z 4: “Hayata olan bağlarımızı daha da kuvvetlendiren, manevi duyguları en üst düzeyde hissetmemizi sağlayan can bağı.”

Z 6: “Bir yapbozun herhangi bir parçasıdır çocuk. Hangisi olursa olsun o olmadan tamamlanmaz...”

Çocuğun psikolojik değerine yapılan vurgunun aksine çocuğun ekonomik değerinden bebek patlaması ve X kuşağından sadece birer ebeveyn olmak üzere sadece iki ebeveyn bahsetmiştir. Onların da ifadeleri şu şekildedir:

Bebek Patlaması 3: “Her şeyimi bırakacağım tek varlığım. Bunca yıl ne için çalıştık.”

X 31: “Maddi manevi ailevi mirasınızı gelecek nesillere aktardığımız sevgi çiçeğiniz.”

3.2. “Bence çocuk "....." dır.” Sorusunun Cevapları

İkinci olarak ebeveynlerden “Bence çocuk "....." dır.” ifadesindeki boşluğu doldurmaları istenmiştir. Tablo 3'te, ebeveynlerin ya da adaylarının çocuklarını tanımladıkları ifadeler özetlenmektedir.

Tablo 3:

Ebeveynlere/Ebeveyn Adaylarına Göre Çocuk

Kuşaklar	Temalar	Alt Temalar	Temayı Katılımcı Sayısı (n)	Vurgulayan
Bebek patlaması kuşağı	Olumsuz	Yorucu		
		Pişmanlık		
	Olumlu	Sevgi	2	
		Emek/Sorumluluk	1	
		Hayat/Yaşam kaynağı-sebebi	10	
		Öncelik/En değerli	1	
		Umut/Gelecek	2	
Aile ile ilintili	1			
X kuşağı	Olumsuz	Yorucu		
		Pişmanlık	1	
	Olumlu	Sevgi	10	
		Emek/Sorumluluk	7	
		Hayat/Yaşam kaynağı-sebebi	31	
		Öncelik/En değerli	9	
		Umut/Gelecek	6	
Aile ile ilintili	3			
Y kuşağı	Olumsuz	Yorucu		
		Pişmanlık	2	
	Olumlu	Sevgi	13	
		Emek/Sorumluluk	13	
		Hayat/Yaşam kaynağı-sebebi	19	
		Öncelik/En değerli	3	
		Umut/Gelecek	6	
Aile ile ilintili	2			
Z kuşağı	Olumsuz	Yorucu		
		Pişmanlık		
	Olumlu	Sevgi	4	
		Emek/Sorumluluk	5	
		Hayat/Yaşam kaynağı-sebebi	10	
		Öncelik/En değerli	1	
		Umut/Gelecek	6	
Aile ile ilintili	2			

Ebeveynlerin "Bence çocuk "....." dır. " ifadesindeki boşluğu doldurmaya yönelik verdikleri bazı cevaplar şöyledir:

Bebek patlaması 15: "Hayattır, iyikimdir."

X 30: “Aile kavramının anlamı.”

X 11: “Keşkelerim.”

Y 7: “Yasam sebebim.”

Y 2: “Bazen Pişmanlık bazen en büyük sevgi.”

Y 20: “İyi ki ve keşke.”

Z 2: “Geleceğin aydınlık kuşağıdır.”

Z 12: “Sorumluluk.”

Z 22: “Eserdir.”

3.3. Ebeveynlerin ya da Ebeveyn Adaylarının Çocuktan Beklentileri Sorusu ve Cevapları

Ebeveynlere ve adaylarına çocuktan beklentileri sorulduğunda cevapların genel olarak üç başlık altında toplandığı görülmüştür: çocukla ilgili beklentiler, ebeveynle ilgili beklentiler ve toplumsal katkı sağlayacak beklentiler. Ebeveynlerin ve adaylarının çocuktan beklentileri Tablo 4’de özetlenmiştir.

Tablo 4:

Ebeveynlerin ve Ebeveyn Adaylarının Çocuktan Beklentileri

Kuşaklar	Temalar (Beklentilerin yönü)	Alt Temalar	Temayı Katılımcı Sayısı (n)	Vurgulayan	
Bebek patlaması kuşağı	Toplumla ilgili beklentiler	Toplumla ilgili	Toplumla ilgili	5	
			Vatansesver	1	
			Atatürkçü		
			Tüm canlılara duyarlı	1	
	Ebeveynle ilgili beklentiler	Ebeveynle ilgili	Saygı	3	
			Sevgi	4	
			Hayırlı	1	
			Anne babaya destekçi		
	Çocukla ilgili beklentiler	Çocukla ilgili	Mutlu	2	
			Sağlıklı	3	
			Başarılı	2	
			Çalışkan	1	
			Öğrenen		
			Sorumlu	1	
Kendine yetebilen			4		
İyi huylu	1				
X kuşağı	Toplumla ilgili beklentiler	Toplumla ilgili	Toplumla ilgili	6	
			Vatansesver	2	
			Atatürkçü	1	
			Tüm canlılara duyarlı	5	
			Saygı	13	

Y kuşağı	Ebeveynle beklentiler	ilgili	Sevgi	11		
			Hayırlı	3		
			Anne babaya destekçi	2		
	Çocukla beklentiler	ilgili	Mutlu	15		
			Sağlıklı	10		
			Başarılı	7		
			Çalışkan	2		
			Öğrenen			
			Sorumlu	3		
			Kendine yetebilen	6		
			İyi huylu	14		
			Toplumla beklentiler	ilgili	Toplumla faydalı	5
					Vatansever	2
	Atatürkçü					
	Tüm canlılara duyarlı	3				
	Ebeveynle beklentiler	ilgili	Saygı	8		
			Sevgi	5		
			Hayırlı			
	Ebeveynle beklentiler	ilgili	Anne babaya destekçi	3		
			Mutlu	16		
Sağlıklı			7			
Başarılı			6			
Çocukla beklentiler			ilgili	Çalışkan	5	
				Öğrenen	1	
				Sorumlu	1	
	Kendine yetebilen	7				
Z kuşağı	Toplumla beklentiler	ilgili	İyi huylu	5		
			Toplumla faydalı	2		
			Vatansever			
			Atatürkçü			
	Ebeveynle beklentiler	ilgili	Tüm canlılara duyarlı	2		
			Saygı	3		
			Sevgi			
	Ebeveynle beklentiler	ilgili	Hayırlı			
			Anne babaya destekçi	1		
			Mutlu	7		
			Sağlıklı			
			Başarılı	3		
			Çocukla beklentiler	ilgili	Çalışkan	
Öğrenen					2	
Sorumlu						
Kendine yetebilen	1					
Çocukla beklentiler	ilgili	İyi huylu	3			

Ebeveyn ve adaylarının çocuktan beklentileri sorusuna verdikleri cevaplar farklı kuşaklarda benzer içerikleri barındırmaktadır. Genel olarak tüm kuşaklarda çocukla ilgili beklentiler

yoğunlaştığı görülmektedir. Ebeveynler en çok çocuklarının mutlu bir birey olmalarını beklemektedirler. Bu isteği sağlık, başarı ve kendine yetebilen bireyler olmaları isteği takip etmektedir. Ebeveynle ilgili beklentilere bakıldığında tüm kuşaklarda öne çıkan beklentinin sevi ve saygı olduğu gözlenmektedir. Toplumsal hayata katkı sağlayacak açıklamalara bakıldığında ise ebeveynlerin çocuklarından topluma faydalı birey olmaları yönünde beklentilerinin yoğunlaştığı gözlenmektedir. Farklı kuşaklardan ebeveyn ve ebeveyn adaylarının çocuktan beklentileri aşağıda belirtilmektedir:

Bebek patlaması 15: “Ülkeme, vatana hayırlı bir insan olması, düzgün, dürüst evlatlar yetiştirmesi, başka bir beklentim yok.”

Bebek patlaması 16: “Beni sevmesi. Saygı göstermesi.”

X 13: “Yaşlanınca bize bakmaları.”

X35: “Ayaklarının üzerinde dursun ve hep mutlu olsun.”

Y 22: “Bir ebeveyn olarak kendimle ilgili çocuğumdan herhangi bir beklentim yok. Tek beklentim kendi kendine yetebilecek güçte bir birey olması.”

Y 6: “Beni unutmamasın saygısını ve sevgisini eksik etmesin manevi olarak hep yanımda olsun.

Z 28: “Kendi benliğini tanıyıp mutlu bir birey olması.”

Z 31: “Hayatını yaşamayı bilen mutlu ve saygılı bir çocuk olması.”

4. Tartışma

Araştırmaya dört kuşaktan ebeveyn veya ebeveyn adayları dahil edilmekte ve toplumumuzda çocuğun yeri güncel verilerle değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Günümüzde çocuğun psikolojik değeri tüm kuşaklar için en ön planda tutulurken ekonomik değerinin en az düzeyde göz önüne alındığı görülmektedir. Bunun yanı sıra çocuğun sosyal değerinden en fazla bahseden grubun X kuşağı ebeveynleri ya da ebeveyn adayları olduğu görülmektedir. Öte yandan farklı kuşakların çocuğun psikolojik değerine farklı anlamlar yükledikleri anlaşılmaktadır. X kuşağı evliliğin mutluluk kaynağını çocuklar olarak değerlendirmekte ve çocuk sahibi olmayı aile olmakla yüksek oranda bağdaştırmaktadır. Y kuşağı çocuğu sorumluluk olarak değerlendirmekte ve motivasyon kaynağı, hayatın hediyesi, dost gibi tanımlarla çocukları hayatlarında nasıl konumlandıklarını açıklamaktadırlar. Öte yandan Y kuşağı çocuk sahibi olmanın bazı zorluklarına da vurgu yaparak duruma daha gerçekçi yaklaşmaktadır. Bu durumu “yorucu, emek, hayatı çocuğa göre şekillendirme, zorluklar ve zorunluluklar, hatta pişmanlık” kelimeleri ile ifade etmektedirler. Z kuşağından bireyler çoğunlukla çocuksuzdur. Onlar çocuğu geleceğe bırakılacak bir eser olarak görmekte ve çocuğu “gelecek, umut, eser” gibi kelimelerle tarif etmektedirler.

Ebeveynlerle ilgili beklentiler X kuşağında yoğunlaşmaktadır. Bu kuşak ebeveynleri çoğunlukla çocuktan saygı ve sevgi görmeyi beklerken bazıları da yaşlanınca kendilerine bakılmasını talep etmektedir. X kuşağında çocuktan sevgi ve saygı beklentisi şu ifadelerle anlatılmıştır: “Beni çok sevsin yeter, Büyüklerine saygı ve dürüstlük, değer görmek, tek beklentim hayırlı bir evlat olması...” X kuşağında dikkat çeken bir diğer beklenti ise çocuktan topluma faydalı bir birey olması yönündeki beklentidir. Bu beklenti “Ahlaklı bir birey olması, vatanını milletini sevmesi, vatana-millete hayırlı bir birey olması, topluma faydalı ve ahlaklı olması, Atatürk milliyetçisi olması” gibi ifadelerle dile getirilmiştir. Bunun dışında çocukla ilgili beklentiler genel olarak mutlu olmaları, ayakları üstünde durmaları, İyi ve başarılı

olmaları... Y kuşağı çocuktan beklentilerini açıklarken daha çok çocuğun bireysel özelliklerine odaklanmış ve onların bireysel mutluluklarına yönelik beklentilerini dile getirmişlerdir. X kuşağında fazlaca göze çarpan ebeveynlerle ilgili beklentiler bu kuşakta daha az göze çarpmaktadır. Toplumsal olarak da “insanlığa faydalı birey olması” beklentisi bu kuşakta göze çarpmaktadır. Z kuşağı ebeveynleri/adayları ise çocuktan genel olarak mutlu olması, hayalleri olması ve buna ulaşmak için sabırlı olması, kendinin ve değerinin farkında olması gibi çocukla ilgili beklentilerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçları Kağıtçıbaşı tarafından yapılan Çocuğun Değeri Araştırmasını destekler niteliktedir. Kağıtçıbaşı çocuğun değerini belirleyen önemli etkenlerden birinin ekonomi olduğunu iddia etmekte ve dünyadaki ekonomik gelişmelere paralel olarak çocuğa yüklenen psikolojik değer artarken ekonomik değer azaldığını belirtmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Bu araştırmanın katılımcıları da çocuğun ekonomik değeri üzerinde oldukça az durmuştur. Kağıtçıbaşı'nın çalışmaları çocuğun psikolojik değerinin sosyo ekonomik gelişmelerden çok etkilenmediğini, hatta arttığını göstermektedir (Kağıtçıbaşı, 1982). Bu çalışmada da her kuşaktan ebeveyn çocuğun psikolojik değerine özellikle vurgu yapan açıklamalarda bulunmuşlardır. Dünyada yaşanan ekonomik, psikolojik ve kültürel değişimler, anne-baba ve çocuk ilişkisini ve dolayısıyla çocuğa atfedilen değeri etkilemektedir. Günümüzde, çoğunlukla görülmektedir ki geleneksel ailede görülen otorite yerini demokratik anlayışa bırakmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010). Yaşanan bu sosyolojik değişimlerle ebeveynlik olgusunun da niteliksel anlamda değişime uğraması beklendiği bir sonuçtur.

5. Sonuç ve Öneriler

Aile, Türk kültüründe üzerinde önemle durulan, değer verilen, toplumun temel kurumlarından biri olmuştur. Kültürümüzün aileye atfettiği değer ile sosyal açıdan daha sağlıklı ve güçlü kılındığımızı inanmaktayız. Kültürümüzde aileyi güçlü kılan etkenlerden biri de çocuktur ve çocuğun aile hayatında önemi büyüktür. Kültürümüzde çocuğun önemine vurgu yapan çok sayıda atasözü bulunmaktadır. Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk şu sözleri ile çocukların milletin geleceği olduğu üzerinde durmaktadır:

«Çocuklar geleceğimizin güvencesi, yaşama sevincimizdir. Bugünün çocuğunu, yarının büyüğü olarak yetiştirmek hepimizin insanlık görevidir.»

Tarihsel süreçte yaşanan ekonomik, psikolojik ve kültürel değişimler anne-baba-çocuk ilişkisini ve çocuğa atfedilen değeri etkilemektedir. Yaşanan bu hızlı değişim ana- babalık olgusunu da niteliksel anlamda değişime uğratmakta ve çocuğa verilen değeri ve çocuktan beklentileri etkilemektedir. Araştırma sonucunda ülkemizdeki ekonomik gelişmelerin olumsuzluğuna rağmen, dünyada da olduğu gibi, çocuğa yüklenen ekonomik değer azaldığı, buna karşın ebeveynlerin çocuğun psikolojik değeri üzerinde önemle durduğu görülmektedir. Araştırmada her kuşaktan ebeveynin çocuğun psikolojik değerine özellikle vurgu yapan açıklamalarda bulunduğu görülmüştür.

Çocuktan beklentiler noktasında kuşaklar arasında bariz bir fark bulunmamasına rağmen Z kuşağı ebeveyn adaylarının, çocuklarının kendine güvenen ve mutlu insanlar olmalarını daha fazla önemsedikleri görülmektedir. Bu bakış açısının Z kuşağı ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tarzlarına yansımaları beklenmektedir.

Ebeveynlerin çocuğa bakış açılarının ve çocuktan beklentilerinin onların ebeveynlik tutumlarına yansımaları ve sonuçta gelecek nesilleri şekillendirmesi ön görülmektedir.

Etik Bildirimi

Bu çalışmanın, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı ve çalışma sürecinde etik görev ve sorumluluklara riayet ettiğimi beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmayla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Kaynakça

- Acar, B. (2017). *Türkiye'de aile yapısı ve değişimi*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Akarsu, N. (2018). Kuşak farklılıkları ve ebeveynlik üzerine etkileri. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 387-398.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Pegem.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: *Değerler*. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik aile ve insan gelişimi*. Koç Üniversitesi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel psikoloji: kültür bağlamında insan ve aile*. Evrim.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1982). *The changing value of children in Turkey Current studies on the value of children*. Number 60, papers of the East West Population Institute, Honolulu, US.
- Karadağ, Ö. (2013). Türkiye Türkçesi atasözlerinde çocuk ve çocukluk. *Millî Folklor Dergisi*, 25(98), 109-124.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Kırık, A. M., & Köyüstü, S. (2018). Z kuşağı konusunda yapılmış tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1497-1518.
- Köse, S., Oral, L. & TÜresin Tetik, H. (2014). Y kuşağının birinci ve ikinci yarısında iş değerlerinin karşılaştırılması üzerine bir çalışma. *Humanitas* (3). 149-166.
- Kuyumcu, N. (2014). *Tarıhten günümüze çocuk ve çocukluk algısı üzerine birkaç söz çocuk tiyatrosu ve çocuklarla tiyatro*. <http://www.tdk.gov.tr/images/images/709.pdf>.
- Merdin, E. (2020). Günümüzde Türk kültüründe aile ve çocuk, *Türk Kültüründe Aile ve Çocuk*, (2), içinde (99-114), Pegem.
- Mücevher, M. H. (2015). *X ve Y kuşağının birbirlerine karşı özellik ve etkileşim algıları: SDÜ örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Özer, P. S., Eriş, E. D., Neczan, Ö. & Özmen, T. (2013). Kuşakların farklılaşan iş değerlerine ilişkin emik bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 123-142. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4780/65888>
- Özer, P. S. (2014). Kuşak farkının işe ilişkin değer ve tutumlar açısından incelenmesine yönelik bir araştırma. *Finans, Politik & Ekonomik Yorumlar* 51(589), 53-68.
- Şirin, M.R. (2011). *BM çocuk hakları sözleşmesi kitabı*. Çocuk Vakfı.
- Raines, C. (2002). Managing Millennials. Retrieved 11, 2022, <http://www.generationsatwork.com/articles/millennials.htm>.

- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, (2010). Türkiye’de aile değerleri araştırması. <https://ekutuphane.aile.gov.tr/media/grlnw1ay/t%C3%BCrkiye-de-aile-de%C4%9Ferleri-ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1.pdf>
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2022). *Güncel türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu.
- Tepe, H. (2009). Değer ve anlam: değerler anlamlar mıdır?. *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)* 4(7), 1-10.
- Uslu, T., Şahin, D. R. & Çam, D. (2012). Yaş ve kuşak farklılıklarına göre internet ve bilgi teknolojileri kullanımının düzeyi, yarattığı teknoloji-politik stres ve sonuçları. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 7 (1), 76-93. Retrieved <https://dergipark.org.tr/en/pub/beyder/issue/3474/47262>
- Üsküdar Üniversitesi. (2021). Tam bir sosyal medya kuşağı: Z. <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/5666/tam-bir-sosyal-medya-kusagi-z> (Erişim tarihi: 28 Nisan 2023)
- Yelkikalan, N., Altın, E., 2010. Farklı kuşakların yönetimi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2),13-18.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2003), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yüksekbilgili, Z. (2015). Türkiye’de Y kuşağının yaş aralığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (53), 259-267.
- Zemke, R., Raines, C., ve Filipczak, B. (2013). *Generations at work: Managing the clash of boomers, gen Xers, and gen Yers in the workplace, (2nd Ed.)*. Amacom.